

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ І ОЦІНКА ПРОЕКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ

© Банах Ю.В., 2005

Більшість підприємств на даному етапі економічного розвитку опинились в умовах глибокої кризи. Низка, а загалом більшість, збанкрутували або визнали себе нерентабельними і припинили господарську діяльність. Одним з виходів з ситуації, що склалась, є впровадження інноваційних процесів. Але перш ніж інвестувати ресурси в бажаний проект, необхідно його дослідити, узгодити з можливостями підприємства та оцінити ефективність.

Today problems about innovation process very urgent in the Ukraine. The role of introduction innovation projects in the Ukrainian's organizations is considered. In the article also propose a new approach on a inculcate the innovation projects. Its approach basic on a research a new project, agreement with biasness possibility and estimate its efficacy.

Постановка проблеми. У складний для України період становлення ринкових відносин у край важливим є збереження промислового комплексу, його структурне перетворення і забезпечення подальшого науково-технічного розвитку [1, с.9]. Створення інноваційної сфери у вітчизняній економіці є важливим завданням та умовою становлення економічної незалежності нашої держави.

Аналіз останніх досягнень та результатів. Враховуючи актуальність проблеми реструктуризації економіки з її інноваційним вирішенням, у світі цією проблематикою займається велика кількість науковців, дослідників та практиків. Аналіз літературних джерел [2,3,4,5] свідчить про спроби знайти найоптимальніший варіант виходу з кризи, економічного розвитку суспільства та процвітання підприємств. Впровадження інновацій є одним з них.

Постановка задач. Інноваційні проекти та інновації є шансом подолання складнощів та стрімкого розвитку підприємств, але кожне підприємство є особливим, неповторним, зі своїми можливостями та слабкостями. Тому постає проблема оцінки інноваційних проектів з метою визначення їх ефективності, відповідності тому чи іншому підприємству і доцільності реалізації.

Виклад основного матеріалу. Аналіз економічних етапів і процесів, які відбуваються на підприємстві (організації) або також бізнесових процесів для впровадження, називається економічним аналізом (ЕА). Отже, економічний аналіз є інструментом пізнання вже наявної господарської реальності (дійсності) або тієї, яка тільки може виникнути внаслідок змін, які відбуваються в процесі нововведень. Отже, економічний аналіз на підприємстві можна використовувати залежно від мети, якій має слугувати. Сьогодні, в умовах ринкового господарства, він є ефективним знаряддям поточної та періодичної оцінки функціонування господарських і бізнесових процесів, а також суттєво допомагає програмувати і проектувати інноваційні та реструктуризаційні зміни.

Аналіз — розумове, понятійне або модельоване виділення елементів, частин або складників досліджуваного явища, об'єкта або предмета і вимірювання, дослідження та опис елементів або складників структури досліджуваного об'єкта, а також дослідження зв'язків між ними.

Економічний аналіз ефективно вказує на неправильності (помилки) у функціонуванні господарського організму, а це, своєю чергою, дозволяє формувати висновки відносно виправлення становища за допомогою:

- нормальної менеджерської діяльності;
- традиційної реструктуризації;
- радикальної реструктуризації.

У працях вітчизняних та іноземних авторів зустрічаємо думку, що економічний аналіз є одночасно і науковою дисципліною, яка формулює групу методів, що уможливають встановлення господарських діагнозів, і простором для практичної діяльності, яка дозволяє:

- ідентифікацію діяльності господарських одиниць (підприємств, фірм, організацій, установ);
- вимірювання залежностей, які відбуваються між економічними явищами;
- виявлення зв'язків, які сприяють збереженню тих одиниць;
- визначення напрямів змін одиниць;
- встановлення господарського діагнозу.

Економічним аналізом можна також назвати діагностичне опрацювання (документ), яке містить економічні результати і діагноз існуючого стану.

Вважають, що економічний аналіз є загалом внутрішнім аналізом і стосується господарської ситуації, визначеної одиниці, яка веде таку діяльність. Цим пояснюється те, що з поля зору часом зникають зовнішні проблеми. Однак економічний аналіз співіснує з аналізом оточення підприємства і з іншими аналізами, а особливо – стратегічними.

З іншого боку, економічний аналіз складається з двох частин:

- фінансовий;
- технічно-економічний аналіз.

Це показано на рис. 1:

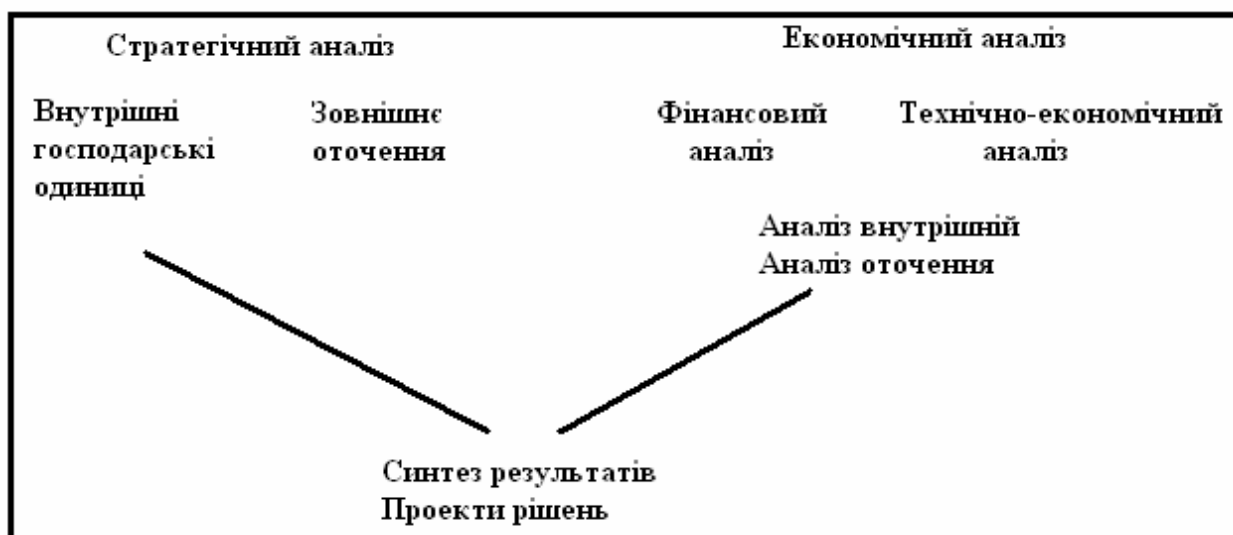

Рис. 1. Складові елементи економічного аналізу і зв'язок зі стратегічним аналізом

Змістом фінансового аналізу є економічні величини у вигляді грошей, зокрема майновий стан і стан капіталу, фінансові результати, а також загальна фінансова ситуація підприємства. Технічно-економічний аналіз, навпаки, спирається перш за все на економічні величини у речовому або особовому вигляді, хіба що додатково збагачений фінансовими підходами.

Основою аналізу є системний комплексний підхід до досліджуваного об'єкта:

- дослідження вектора входу і виходу з системи, а також трансформація вектора входу в вектор виходу;
- одночасні дослідження оточення і самої організації;
- дослідження всіх існуючих факторів вектора входу матеріального характеру, характеру, пов'язаного з капіталом, інформаційного і людського;
- інтердисциплінарний підхід, який полягає у використанні як кількісних, так і якісних методів у сферах економіки, управління, маркетингу, фінансів, організації, продукції, техніки;
- відхід (відмова) від технократичного погляду на аналіз елементів підприємства, пов'язаних з людиною, таких, як культура, кваліфікація й мотивація людей, стратегія керування (управління), проблеми самореалізації працівників.

За іншими джерелами до питань, які знаходяться у сфері зацікавлення фінансового аналізу, треба віднести перш за все вступний і розвинутий аналіз балансу, рахунку результатів, джерел прибутків і напрямків видатків, аналіз фінансового результату і факторів, які його формують, а також аналіз фінансової ситуації досліджуваної господарської одиниці.

Техніко-економічний аналіз має на меті оцінку окремих аспектів господарської діяльності підприємства: кількості та асортименту продукції, методів їх створення, технічного і матеріального забезпечення та рівня використання матеріалів, охоплення працею, оплати продуктивності праці і т.д. Рівень використання окремих факторів продукції оцінюється з точки зору їх впливу на економічно-фінансові результати підприємства.

Одночасно з переходом до ринкового господарства на практиці багато підприємств безпідставно знижує роль техніко-економічного аналізу на користь фінансового аналізу, в той час як фінансові результати є єдиним дзеркальним відбиттям досягнутих результатів на окремих відрізках діяльності. Навпаки, причини досягнення цих результатів пов'язані з використанням окремих факторів продукції і з оточенням підприємства. Причинно-наслідкові зв'язки відхилень фінансових показників пояснюють необхідність поєднання фінансового аналізу з техніко-економічним.

Завданням фінансового аналізу є оцінка фінансового боку діяльності підприємства не тільки відносно планових основ, але й минулих періодів і результатів, отриманих іншими фірмами; а також з'ясування напрямків подальших досліджень факторів, які формують фінансові результати підприємства. Практична вартість аналізу залежить значною мірою від правильного розміщення факторів, які впливають на фінансовий стан підприємства, а також ретельного визначення напрямків їх взаємодії. Отримання поглиблених результатів досліджень вимагає проведення техніко-економічного аналізу, особливість якого залежить від практичних потреб фінансового аналізу. Однак, розглядаючи проблему з позиції проєктанта процесів і продукційних систем, можна припустити, що техніко-економічний аналіз є трохи недооціненим. Більшість авторів концентрується на фінансовому аналізі.

Досліджуючи окремі аспекти активності підприємства, необхідно окремо виділити внутрішні і зовнішні фактори, вирішальні для діяльності підприємства, оскільки їх вплив часто насправді є одночасним, але може бути скерованим у зовсім різних напрямках.

Для потреб реструктуризації суттєвими є аналізи, які належать головним чином до даного періоду, а також за попередні періоди, на які поширюються наявні закономірності.

Дійсно, метою реструктуризаційного аналізу не є інформування банків, вкладників і контрагентів чи журналістів. Це є документ певною мірою внутрішній, де з'ясовано недоліки, які потім необхідно усунути в процесі реструктуризації.

Прийнятий сьогодні масштаб фінансового і техніко-економічного аналізу для цілей реструктуризації показаний на рис. 2.

Економічний аналіз для потреб реструктуризації підприємства

Вступна оцінка економічних результатів

Зовнішня

Фінансовий аналіз. Показники:

1. Прибутковість
2. Фінансова плинність
3. Рентабельність
4. Зворотність
5. Фінансова допомога (підтримка)
6. "Cash Flow"
7. Показники капітанового ринку
8. Інші специфічні показники

Внутрішня

Технічно-економічний аналіз. Показники:

1. Асортимент і розміри продукційної програми
2. Власні кошти
3. Якість і сучасність
4. Продуктивність
5. Технологія створення та інформаційна технологія
6. Організація управління продукцією
7. Сила нововведення
8. Управління персоналом, мотивація, культура управління
9. Ергономічність і охорона працівника, а також споживача
10. Охорона середовища
11. Інші специфічні показники

Рис. 2. Модель фінансового і техніко-економічного аналізу для потреб реструктуризації

Отже, можна стверджувати, що економічний аналіз для потреб реструктуризації має риси вирішального аналізу, оскільки під час розгляду господарських явищ необхідним є врахування взаємних зв'язків і співзалежностей, а також з'ясування низки явищ у причинно-вирішальній системі, як показано на рис. 3.

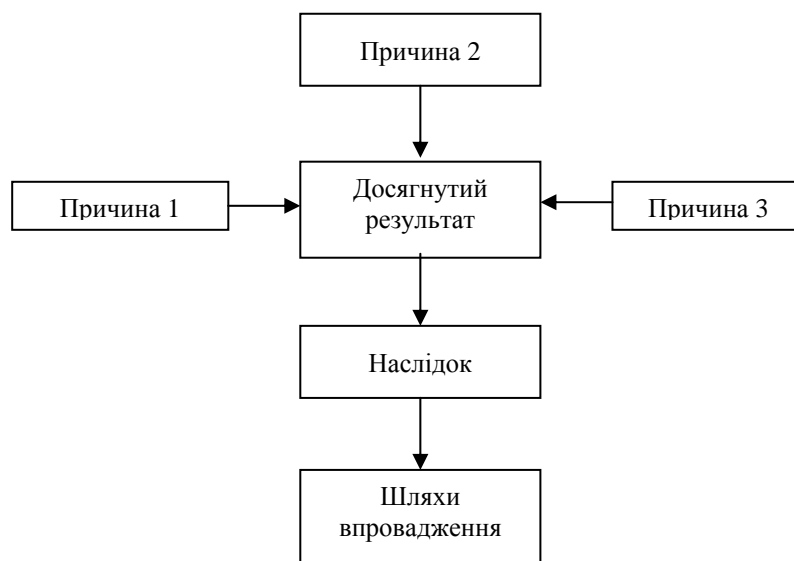

Рис. 3. Причинно-результативна система у вирішальному для потреб реструктуризації економічному аналізі

Економічний аналіз взагалі можна пояснити як метод пізнання об'єктів, складних явищ у процесі поділу або виділення складових елементів (можливо, простих), а потім дослідження характеру і зв'язків з іншими елементами.

У процесі економічного аналізу використовують надбання багатьох наукових дисциплін, особливо бухгалтерії, яку, однак, не можна ототожнювати з економічним аналізом. У літературі з предмета вирізняють декілька методичних основ створення економічного аналізу, зокрема:

- Індукції – від деталей до узагальнення;
- Дедукції – від загальних до окремих явищ;
- Редукції, званої ще методом верифікації, який охоплює три кроки:
 - Вступний синтез;
 - Аналіз явищ;
 - Оцінка і синтез результатів.

Для потреб реструктуризації найкраще вибрати третій метод – редукцію, який охоплює три перелічені кроки. Перший з них – це первинний синтез, який характеризує явище. Другий – це виявлення закономірностей, а також висновки з аналітичних праць. Третій – це підсумовування установок, виконаних в другій частині, оцінка і кінцевий синтез, а також висновки щодо паралельних дій.

Поділ аналітичних досліджень на етапи необхідно трактувати як взірцевий(еталонний) хід поведінки. Отже, відповідно до потреб реструктуризації та очікуваного результату він може бути дещо змінений.

Висновки. Проаналізувавши проект реструктуризації згідно з критеріями відповідності конкретному підприємству, можна прийняти рішення про його подальше впровадження та доцільність проведення реструктуризації. Відповідно приймається рішення про інвестування інноваційного проекту.

1. Черваньов Д.М., Рейкова Л.І., Менеджмент. – К., 1999. 2. Афонін А.С., Нестерчук В.П. Технологія реструктуризації підприємства. – К., 2000. 3. Krawiec F. Zarządzanie projektem innowacyjnym produktu i usługi. – Warszawa, 2000. 4. Szatkowski K. Ekonomiczne uwarunkowania działalności innowacyjnej // Zarządzanie innowacjami technicznymi i organizacyjnymi. Warszawa, 2001. 5. Kelley T., Sztuka innowacji. – Kraków, 2003. 6. Савченко Н.Н. Технико-экономический анализ проектных решений. – М., 2002.